

GLIMTAR UR EN LANTHANDELS HISTORIA

Det var våren 1948.

Andra världskriget var slut sedan tre år. De senaste åren hade Sven vikarierat som Konsumföreståndare på olika butiker i södra Sverige. Sven var då 30 år gammal, jag var 22 år och vi hade en liten son på 2 år. Jag hade också arbetat i butik några år. På den tiden fick man börja arbeta när man var 15 år. Tanken föddes att vi skulle skaffa en egen butik. Vi fick ett tips genom EOL att en butik i Landvetter var till salu. I maj 1948 blev vi så ägare till Linden & Co Eftertr. Charles Lindén hade haft affären sedan 1934, då han köpte den av Hornvall, som även hade affär i Härryda. Före Hornvalls tid hade det varit bageri i lokalerna.

Många problem och besvärligheter mötte oss. Vi hyrde i tio år. Huset var gammalt och byggt i slutet av 1800-talet. Det var i stort behov av renovering. Lägenheten hade stått obebodd i fem år. Butiken var gammal och nergången. Det fanns inte någon frys eller några kylutrymmen. Det var ju efterkrigstider med varubrist och ransonering på de flesta varor. Vi måste skaffa leverantörer. Varuimporten, som hade kommit igång efter kriget, var ju otillräcklig, så det var ont om många varor och de leveranser vi fick räckte inte på långt när, eftersom vi bara fick en liten del av vad vi beställt. Varje söndag fick vi klistra upp ransoneringskuponger på stora ark, som vi måste redovisa och byta mot varor hos våra leverantörer på måndag.

Första sommaren kom, och med den kom också alla sommargäster, som bodde inhysta hos bondfamiljerna eller i egna sommarstugor runt omkring i trakten. Det ökade vår arbetsbörda. Butiken var ju trång; de flesta kunderna fick stå i kö utanför affären på lördagarna. Vi arbetade dag och natt. Våra öppettider på vardagar var 0900-1800. På lördagar stängde vi kl 1300. Söndagar och helgdagar var affären stängd. På kvällarna efter stängningsdags skulle det vägas upp mjöl, socker, gryn och andra specerier. I lagerrummet var det stampat jordgolv och hyllorna bestod av pappskivor. När sommargästerna kom från stan, tyckte de att vi, som bodde på landet, skulle serva dem dygnet runt. Det knackades på vår dörr både kvällar och söndagar; alltid var det något de hade glömt.

Det talas nu om att det är så fint och bekvämt att handla på Internet och få varorna hemsända. Den servicen hade vi från början. Första året hade vi inte någon bil; vi tyckte att det var en stor och onödig utgift. Vi visste då inte att Landvetter bestod av så många och så besvärliga backar. Vi ”slet ut ” 15 springpojkar. De orkade inte köra en lastad packcykel uppför backarna med stora och tunga säckar hönsfoder, drickbackar och andra tunga varor. Varusortimentet var stort; vi hade allt från spik, hästskor och hönsfoder till mjöl, gryn, salt, socker och andra specerivaror. Vi hade inte mjölk, inte köttvaror, inget som behövde kylas.

Landvetters Hembygdsförening

Första hösten hade vi ingen riktig värme. En kamin fick värma upp affären. På den kaminen fick vi också laga lite mat till oss själva. Det fanns inte några element att köpa förrän fram emot jultiden. Första Luciadagen lånade jag en 10-liters kaffekokare av Gunnes, - en bondgård snett över Byvägen - kokade kaffe på kaminen och bjöd kunderna på ”Lussekafe”.

Så småningom fick vi tillstånd att sälja mjölk. Vi köpte en gammal mjölkkyll för förvaring av mjölk och grädde. På den tiden fanns det bara en sorts mjölk och en sorts grädde. När vi nu ser sortimentet i affärerna av alla mjölk- och gräddsorser från ARLA, så undrar man om alla dessa produkter verkligen behövs.

Under 1950-talet byggde vi ny inredning. Vi gjorde iordning ett hörn av lagerrummet till charkuteriavdelning. Vi sålde korv, lite kotletter och pålägg. Vi fick köttvaror varje dag med tåg från Borås. Vi hämtade varorna vid järnvägsstationen. Varje fredag kom en varubil från Alingsås med kalvstekar, som vi sålde för 13 kr kilot; det var en strykande åtgång.

År 1955 kunde vi ta oss 4 dagars semester. Vi hade fina medarbetare, som var trogna. Vissa arbetade 10 - 15 år hos oss, vi var som en enda familj, alla hjälptes åt med allt. Så tog jag körlektioner och fick körkort. Jag kunde nu köra ut varor med bil och åka till partilagret för att hämta varor på morgonen. Sven skötte bokföring och beställningar på kvällarna. Det fanns inte några datorer på den tiden. Ibland hjälpte Sven kunder med att glasa fönster. Utkörning av varor till kunder tog mycket tid. Vi delade upp distributionen så att vi vissa dagar körde till kunder i Sundet, Tahult, Källdalen, Backa, Snåkered, Önnered och nere i Landvetters by. Ibland under vintrarna var det mycket snö, som försvårade framkomligheten. När vår Gunnar Johnsson körde till Tahult hände det att vägarna var oplogade och oframkomliga för bil. Då fick varorna lastas om och köras sista biten med häst och släde till kunderna. Gunnar var inte hemma förrän sent på kvällen. I början kostade budet 25 öre, på slutet hela 5 kr, men då skulle varorna helst ställas in i kundens källare. Dagen före midsommar var nog den arbetsammaste dagen. Då var vi inte färdiga förrän kl 12 på natten. En gång räknade jag till 150 hushåll som fick sina varor hemlevererade.

Åren gick fort. 1963 fick vi tillstånd att bygga ny affär. Det var många om och men innan det blev klart, men i oktober 1964 öppnade vi ett snabbköp, vilket var ganska ovanligt; det fanns bara 5 st i Göteborg. Det var nymodigt och mötte motstånd hos många. Det kändes ovant och svårt för många att själv ta sina varor från hyllorna, men det var mycket positivt för oss som arbetade i affären; det underlättade ju så mycket. Vi kunde nu köra in hela containrar med varor, vi slapp nu bära in allting. Det var en stor dag när vi invigde den nya affären. Mycket folk kom, vi fick mycken uppmärksamhet och många blommor och många försäljare hjälpte till.

Vi var även ombud för Apoteket och lämnade ut apoteksvaror, som kom med bussen varje dag. Bussarna och annan trafik gick på Byvägen alldeles utanför butiksdörren. Det var ju långt innan motorvägen byggdes.

Landvetters Hembygdsförening

Att vara i affären och samtidigt sköta hushållet och barnen kändes lite jobbigt ibland. Det fanns inget ”dagis” eller ”fritids” på den tiden, men vi var ju alltid hemma. Barnen fick hjälpa till tidigt. Det var nog inte alltid så roligt. Till affären hörde en stor lada, som var en fin lekplats för barnen och deras lekkamrater. Där kunde de bygga hus och hyddor och leka mycket med tomlådor.

Det var varmt och jobbigt på somrarna. Ibland när vi hade stängt affären för dagen kopplade vi av med att åka till Sävedalen för att se på Speedway eller så åkte vi till Kåsjön för att bada. Då gick det åt mycket smörgåsar och kaffe. Sedan var det att åka hem igen och packa upp varor, då det hade blivit lite svalare på kvällen.

1976 planerades ett helt nytt Centrum i Landvetter norr om den nyanlagda motorvägen. Nya butiker skulle byggas och vår äldste son Roland fick vara med och starta den nya ICA-butiken Lyktan. Vi kunde inte och ville inte konkurrera mot honom. Vi beslöt därför i mars 1977 att stänga vår butik. Det var med lite sorg och vemod i hjärtat som vi låste dörren för sista gången efter nästan 30 år i den ”gamla affären”, som vi med så mycket arbete och möda hade förvandlat från en gammal lanthandel till det moderna snabbköpet Lyktan.

Motorvägen delade nu samhället och med det nya centrum norr om motorvägen blev det tyst och stilla på Byvägen. Det blev tomt efter all kontakt vi haft i alla år med olika kunder både negativa och positiva. Många av de gamla är nu borta, inte många minns nu den gamla lanthandeln på Byvägen.

Landvetter hösten 2000.
Margit Jonsson.